

Imbolygó idő

3D – szobrászati kiállítás

PATAKI GÁBOR

MANK Galéria, Szentendre, 2017. XI. 8. – XII. 3.

„Köztéri szobor fémhatású vagy kőszerű kivitelben.” Nem egy emlékmű pályázati kiírásából idézek most, hanem a debreceni székhelyű, többek között 3D-s másolatok előállításával is foglalkozó Karma Design ajánlatcsomagjából. De tele van az internet a miniMe-szobrocskákat, azaz a testszkenner és 3D-s nyomtató segítségével készülő, kicsinyített élethű figurákat kínáló cégek hirdetéseivel is. Igaz, a csillogó szemüveg és a hosszú loboncos haj egyelőre még megoldhatatlan kihívást jelent a gépek számára, de a fejlődés, mint tudjuk, feltartóztathatatlan.

Ám a dagerrotípiá és a festészet 19. századi konfliktusával ellentétben most nem igazán beszélnek a szobrászat haláláról, nem igazán hallani a vésőt és a mintázófát nyomtatókra cserélő művészek panaszaírói vagy sikereiről. Mindazonáltal nem árt az éberség: ahogy az elektronikus alapú képek és a digitális printek egyre jobban összeszövődnek a festészet problémáival, úgy várhatóan a három dimenzióban nyomtatható tárgyak rohamos terjedése sem marad hatástalan a szobrászatra.

Melynek helyzete – természetesen – enélkül is meglehetősen bizonytalan és síkosan cseppfolyós. Egyre nehezebb fogást találni a kortárs művészet fogalmán, csak időleges sikerekkel járhat a poszt-, transz-, neo-, sőt poszt-poszt-kategóriákkal történő definíciós kísérlet. Ebben az izmos szituációban, a közönség egyre magasabb ingerküszöbe s minél izgalmasabb cirkuszi játékokat követelő moraja közepette kell mostanában dolgozni. Annyi előnye viszont talán van ennek a helyzetnek, hogy nincsenek (mert nem is lehetnek) felülről sugallt attitűdök, preferenciák, alkothat mindenki a maga habitusa, programja, irálya szerint. Dolgozhat leginkább saját magának, szűkebb szakmai s valamivel szélesebb, barátokból, érdeklődőkből álló közegének. Komoly köztéri megbízásra amúgy alig-alig számíthat, ez a lezúllott terület – a csekély kivételektől eltekintve – jobbára az erre

KONTÚR ANDRÁS: *Rózsablak*, 2016

szakosodott politikai szerencselovagok, önkormányzati jó ismerősök és kellemkedő szoborcukrácsok terepe lett. Van, marad ideje hát a szobrásznak önmagára.

S közben tagja lehet a Magyar Szobrász Társaságnak, ennek az 1994-ben alakult, majd 300 alkotót tömörítő érdekvédelmi szervezetnek. Közülük a vezetőség felkérése alapján 45-en állítják most ki egy-egy friss vagy nemrég készült művet. Az ebből kirajzolódó kép ugyan nem ad ki határozott mintázatot, inkább az attitűdök, formai eszközök változatosságát igyekszik felvillantani. Messze ható, általánosabb következtetések ezért nem vonhatók le belőle, néhány szimptómára azért figyelhetünk.

Így például sokak számára meglepő lehet, hogy a konstruktivizmus hagyományait továbbépítő-megújító, a geometrikus alakzatok összhangzatán, dinamikáján, feszültségein, harmonikus vagy elegáns kapcsolódásain alapuló szobrászat az irányzat többszöri eltemetése, inadekváttá nyilvánítása ellenére is mennyire eleven (többek között Fajó János, Nagámi, Plank Antal, Heritesz Gábor, Boros Tamás, Gilly Tamás). A fényesre polírozott, De Stijl-színekre festett vagy nyersen hagyott félemezek, idomok, lendülő, felfelé törő ívek, ökonomikusan és szellemesen épülő konstrukciók ugyan rég elvesztették már a 20. század elején birtokolt utópikus, egy új típusú társadalom felépítésének lehetőségét felvillantó karakterüket, ám ma is fontos szerepet töltenek/tölthetnek be. Afféle útjelzők, szegletkövek, felkiáltójelek, s ha kell, nyugtatótabletták a mindegyre

BOROS TAMÁS: 4 forgó háromszög, 2017

SZABÓ MENYHÉRT: Big Mec, 2017

zúduló és változó, szertecskillámló formavilág közepette. Gyakran jól szervezett nemzetközi csoportokba tömörülve, kitűnő, nyilvánossá váló magángyűjtemények támogatását is felhasználva, remek (bár, mint az ideai szomorú veszprémi példa – Ézsiás Istváné – is mutatta, a magát hivatalossá nyilvánító konzervatív ízlés számára idegen testként működő) szoborparkokban párbeszédet kezdeményezve arra kínálnak reményt, hogy a konzekvens, fegyelmezett, a logikán, precizitáson és a kis számú elemből is rendkívüli változatosságot létrehozni képes kreativitáson alapuló alkotói módszernek szilárd helye lehet a kor művészetében.

Intencióiban rokon ezzel a magatartással a jobb híján jelteremtőnek nevezhető szobrászat. Formailag változatosabban, egyaránt élve például az emberi alak vagy tárgyak transzformálásával, felnagyításával, természeti alakzatok monumentummá stilizálásával, s egyéb módokon születhetnek meg az összesűrűsödött jelentéseket hordozó kváziemlékművek (többek között Baráz Tamás, Budahelyi Tibor, Gergely Réka, Kalmár János, Kontur András, Péter Ágnes, Vízolyi János). A műfaj legősibb sajátosságait idézik meg: a matéria tiszteletét, jellegzetességeinek felmutatását, illetve a mulandóság, a percek,

másodpercek efemeritása ellen fellépő, az adott térben nyomot, jelet, akár a jövőnek szóló üzenetet létrehozó folyamatot.

De megfelelő alapállás lehet a groteszk, az ironikus hangvétel is: Torzítani a gótikus gumifejek arányain (Szabó Menyhért), parafrazeálni a klasszikus görög istennőszobrokat (Erős Apolka), urambocsá a Szent Jobbot is (Fock Máté), egy megvadult orangután módjára szerteszőrni a szobor elemeit (Drozsnyik István), fatéglákat pettyezni és vászonba bugyolálni (Luzsicza Árpád), korlátra műrongyot ültetni (Szilágyi Bernadett), szörnyecskét rakni a hintaló nyakába (Catlin S. Bautista). Némi szarkazmus, halk, de érthető „félre!”-utasítások, finoman elhelyezett időzőjelek a kísérői „a helyzet reménytelen, de nem komoly” bon mot-jával jellemezhető szituációknak, Esterházy Péter örökbecsűjét idézve.

Nyilván több kiállított mű van, mely kilóg e hevenyészett lajstomból, de mégiscsak élhetünk a gyanúperrel: szinte mindegyik alkotás e közttes, furcsán imbolygó szituációra reagál. Nem akarnak mindenáron lázadozni, nem kívánják megváltoztatni a szabályokat, egyszerűen szobrok szeretnének lenni, itt a kertben s a termekben egyaránt, Kozák Csaba értő, alaposan végiggondolt, a dialógusokra is alkalmat nyújtó rendezésében. Meg kell adni nekik az esélyt.